

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાતની ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં – અમદાવાદ ખાતે
વિશેષ ફોજદારી અરજી નં. ૬૪૩ / ૨૦૧૩

સન્માનનીય ન્યાયાધીશશ્રી સી. એલ. સોની

૧. શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે? ના
૨. પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં? હા.
૩. શું ન્યામૂર્તીશ્રી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે? ના
૪. શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે? ના

મેણશી રાજા કાથડ અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય પ્રતિવાદી(ઓ)

ઉપસ્થીતી : શ્રી આશિષ એમ. ડગલી, અરજદાર માટે વકીલ.

એમ. મોક્ષા ઠક્કર, પ્રતિવાદી નંબર ૧ માટે એપીપી (મદદનીશ સરકારી વકીલ)

–રાજ્ય માટે

ખંડપીઠ : સન્માનનીય ન્યાયાધીશશ્રી સી. એલ. સોની

તારીખ: ૧૧ / ૧૧ / ૨૦૧૬ મૌખિક ચુકાદો

૧. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી વર્તમાન અરજી દ્વારા, અરજદારે વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, ઉના દ્વારા પસાર કરાયેલા

૨૦.૧૨.૨૦૧૨ ના આદેશને પડકાર્યો છે. એવું લાગે છે કે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૮૮એ, ૩૦૬ અને ૩૦૪બી હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે ૨૦૦૧ના સત્ર કેસ નંબર ૬૭ (૨૦૧૨નો નવો સત્ર કેસ નંબર ૩૫) ની સુનાવણી દરમિયાન, અરજદાર-આરોપીએ એકઝ ખાતે અરજી કરી હતી. ૧૯૬ તારીખ ૨૦.૧૦.૨૦૦૮ એ સાક્ષી નંબર ૧ અને ૩ ને પાછા બોલાવવાની માંગ કરી હતી કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા તેમની વધુ કોસ એકઝામિનેશનના હેતુ માટે આ આધાર પર તપાસ કરવામાં આવી હતી કે તેમની કોસ એકઝામિનેશન દરમિયાન, કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો અજાણતા તેમને મૂકવા માટે છોડી દેવામાં આવ્યા હતા.વિદ્વાન ન્યાયાધીશે આવી અરજીને આ આધાર પર નકારી કાઢી હતી કે આ બે સાક્ષીઓની મુખ્ય તપાસ અને કોસ-એકઝામિનેશન અનુક્રમે ૧.૩.૨૦૦૭ અને ૧૫.૩.૨૦૦૭ પર પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી અને અરજીમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું ન હતું કે કયા કારણોસર, બચાવ પક્ષ-અરજદાર ઉપરોક્ત બે સાક્ષીઓની વધુ કોસ-એકઝામિનેશન ઇચ્છતા હતા અથવા અરજીમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું ન હતું કે કોસ-એકઝામિનેશનમાં કયા પ્રશ્નો મૂકવાની જરૂર હતી.વિદ્વાન ન્યાયાધીશે અવલોકન કર્યું છે કે આવા હેતુ માટે અદાલતની સત્તાઓ બિનશરતી, નિરંકુશ અથવા અનિયંત્રિત નથી અને દુર્લભતમ કેસમાં, સાક્ષીને કોસ-એકઝામિનેશન માટે પાછા બોલાવી શકાય છે.એવું લાગે છે કે આવા આદેશને ૨૦૧૨ની વિશેષ ફોજદારી અરજી નં. ૨૬૫૭ દાખલ કરીને આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં એવું જણાય છે કે જ્યારે આ અરજી દાખલ કરવામાં આવી ત્યાં સુધીમાં અરજદારે અરજી પણ દાખલ કરી હતી.

૧૮.૮.૨૦૧૧ પર ૨૬૯ ૧૦ મુદ્દાઓ નિર્દિષ્ટ કરે છે જેના પર અરજદાર સાક્ષીઓને યાદ કરીને તેમની કોસ એક્ઝામિનેશન ઇચ્છતા હતા.ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત અરજીમાં ૨૭.૧૧.૨૦૧૨ તારીખના આદેશમાં નોંધ્યું છે તેમ, અરજદારે અરજી આંક ૨૬૯ ના સંબંધમાં યોગ્ય અરજી કરવાના દૃષ્ટિકોણથી અરજી પાછી ખેંચવાની પરવાનગી માંગી હતી અને આમ, ઉપરોક્ત અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.એવું લાગે છે કે અરજદારે વધુ એક અરજી આંક ૩૦૬ દાખલ કરી હતી, જેમાં તે જ ૧૦ મુદ્દાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો, જેના પર અરજદાર કોસ-એક્ઝામિનેશન ઇચ્છતા હતા અને ઉપરોક્ત બે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની વિનંતી કરી હતી.એપ્લિકેશન આંક ૨૬૯ તેમજ એપ્લિકેશન આંક વિદ્યતાપૂર્ણ ન્યાયાધીશે આ આધાર પર વિવાદિત આદેશ દ્વારા ૩૦૬ અરજીઓ નામંજૂર કરી હતી. ૧૯૬ સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે વિગતવાર આદેશ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા અને તેથી, અનુગામી અરજીઓ આંક ૨૬૯ અને ૩૦૫ ટકી રહેશે નહીં.

૨. અરજદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડાગલીએ રજૂઆત કરી હતી કે કોસ એક્ઝામિનેશનનો અધિકાર આરોપી માટે ઉપલબ્ધ મૂલ્યવાન અધિકાર છે અને જો આરોપી દ્વારા તેનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી ન આપવામાં આવે તો આરોપીને ભારે પૂર્વગ્રહ અને અન્યાય સહન કરવો પડે છે કારણ કે તે ગુનાહિત કેસમાં પોતાનો બચાવ કરવાનો આરોપીનો ખૂબ જ અધિકાર છીનવી લેશે. શ્રી ડાગલીએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે અરજદારે મૂળ અરજીમાં વાસ્તવિક કારણો આપ્યા હતા. ૧૯૬

અને પછી અરજી દાખલ કરી. ૨૬૯ ૧૦ પ્રશ્નો નિર્દિષ્ટ કરીને કે જે અરજદાર કોસ એક્ઝામિનેશનમાં ફરિયાદી પક્ષ માટે સાક્ષીઓ સમક્ષ મૂકવા માંગતા હતા, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની વિનંતીને નકારી ન હોવી જોઈએ.શ્રી ડાગલીએ રજૂઆત કરી હતી કે જો અરજી એક્સએચ હોત તો ફરિયાદી પક્ષને કોઈ પૂર્વગ્રહ થયો ન હોત. ૨૬૯ અરજીમાં જણાવેલા પ્રશ્નો પર બે સાક્ષીઓની કોસ એક્ઝામિનેશન માટે. ૨૬૯ અને ૩૦૬ને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.શ્રી ડાગલીએ રજૂઆત કરી હતી કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ (સંહિતા) ની કલમ ૩૧૧ હેઠળ સાક્ષીને કોસ-એક્ઝામિનેશન માટે પાછા બોલાવવાની શક્તિનો ઉપયોગ હંમેશા એ જોવા માટે કરવામાં આવે છે કે આરોપીને પોતાનો બચાવ કરવાની સંપૂર્ણ તક મળે.તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડાગલીએ હોફમેન એન્ડ્રેસ વિરુદ્ધ કસ્ટમ્સના ઇન્સ્પેક્ટર, અમૃતસરના કેસમાં (૨૦૦૦) ૧૦ એસ. સી. સી. પાનું ૪૩૦ માં અહેવાલ આપ્યો હતો તેમજ રામ સ્વરૂપ વિશ્નોઈ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યના કેસમાં રાજસ્થાન હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. એલ. જે. ૧૧૯૬

૩. પ્રતિવાદી માટે વિદ્વાન એ. પી. પી. સુશ્રી ઠક્કર-રાજ્યએ રજૂઆત કરી હતી કે વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની બાબત કોઈ પણ પક્ષ માટે અધિકારની બાબત તરીકે ઉપલબ્ધ નથી.સુશ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે સંહિતાની કલમ ૩૧૧ હેઠળ સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની

સત્તાનો ઉપયોગ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવે છે, જો કોર્ટને, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, લાગે કે આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી છે, પરંતુ આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ માત્ર એટલા માટે કરી શકાતો નથી કારણ કે આરોપી વતી, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીની ક્રોસ એક્ઝામિનેશન દરમિયાન કેટલાક પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા ન હતા.તેણીએ રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશમાં અવલોકન મુજબ અરજી એકઠા. ૧૯૬, બંને સાક્ષીઓની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન માર્ચ, ૨૦૦૭ મહિનામાં પૂરી થઈ હતી અને લગભગ એક વર્ષથી વધુ સમય પછી, અરજી એકઠા. ૧૯૬ સાક્ષી નં.૧ અને ૩ તેમની વધુ ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન માટે.તેણીએ રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા પહેલેથી જ વધુ પાંચ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને બે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે કોઈ અસાધારણ સંજોગો તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું ન હોવાથી, વિદ્વાન ન્યાયાધીશે અનુગામી અરજીઓ પર ધ્યાન ન આપવાનું વાજબી ઠેરવ્યું હતું. ૨૬૯ અને ૩૦૩, આક્ષેપિત ક્રમ દ્વારા.

૪. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, એવું લાગે છે કે વિદ્વાન ન્યાયાધીશે એકઠાની નીચે ૧૯.૬.૨૦૧૨ ના ક્રમમાં અવલોકન કર્યું છે. ૧૯૬ ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા તપાસ કરાયેલા બે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે અરજદાર દ્વારા પસંદ કરાયેલ, આ સાક્ષીઓની ક્રોસ એક્ઝામિનેશન માર્ચ, ૨૦૦૭ના મહિનામાં પૂર્ણ થઈ હતી.તે પછી લગભગ ૧ વર્ષ અને ૭ મહિનાથી વધુ સમય પછી,

અરજદારે અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું. ૧૯૬ સાક્ષી નં.૧ અને તેમની વધુ કોસ-એક્ઝામિનેશન માટે ફરિયાદી પક્ષના ૩.આવી અરજીમાં જણાવેલો આધાર એ છે કે આ બે સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ દરમિયાન, નિરીક્ષણ દ્વારા કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો ચૂકી ગયા હતા.ઉપરોક્ત આદેશ દ્વારા આવી અરજી નામંજૂર કરવામાં આવી હતી.ઉપર જણાવ્યા મુજબ, ૨૦૧૨ ની વિશેષ ફોજદારી અરજી નં. ૨૬૫૭ અરજદાર દ્વારા નીચે આપેલા આદેશ સામે પસંદ કરવામાં આવી હતી. અરજી આંક ૨૬૯ ના સંબંધમાં યોગ્ય અરજી કરવાના દૃષ્ટિકોણથી અરજદાર દ્વારા ૧૯૬ પાછી ખેંચવાની માંગ કરવામાં આવી હતી.આમ, ઉપરોક્ત અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તે પાછી ખેંચી લેવામાં આવી હતી.ત્યારબાદ અરજદારે એપિલિકેશન એક્સએચ પસંદ કરી. એપિલિકેશનના સંબંધમાં આંક ૨૬૯ એ નિર્દેશ કરે છે કે એપિલિકેશનમાં આંક ૨૬૯, અરજદારે મુદ્દાઓ પર કોસ એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની માંગ કરી છે-તેમાં જણાવેલા પ્રશ્નો અને જો અરજદારને બે સાક્ષીઓની કોસ એક્ઝામિનેશન કરવાની મંજૂરી આપવામાં નહીં આવે, તો અરજદારને આ કેસમાં તેના બચાવની બાબતમાં નુકસાન થશે.એ નોંધવું જરૂરી છે કે એપિલિકેશનમાં આંક ૩૦૭, અરજદારે પોતે જણાવ્યું છે કે બે સાક્ષીઓની તપાસ કર્યા પછી, ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા વધુ ત્રણ સાક્ષીઓની પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી.

૫. પ્રશ્ન એ છે કે શું વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની

બાબત અધિકારની બાબત તરીકે ઉપલબ્ધ છે અથવા કયા સંજોગો હોઈ શકે છે કે જેના માટે સંહિતાની કલમ ૩૧૧ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ વધુ કોસ એક્ઝામિનેશનના હેતુ માટે સાક્ષીને પાછા બોલાવવા માટે થઈ શકે છે.

૬. આ કેસમાં, જે આધાર પર અરજદાર દ્વારા સાક્ષીઓને તેમની વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે પાછા બોલાવવાની માંગ કરવામાં આવી છે તે એ છે કે અજાણતા, સાક્ષીઓને તેમની કોસ એક્ઝામિનેશન દરમિયાન કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો મૂકવા માટે છોડી દેવામાં આવ્યા હતા.

૭. પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલી કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવવાની અને ફરીથી તપાસ કરવાની અદાલતની સત્તા સંહિતાની કલમ ૩૧૧માં જોવા મળે છે જે નીચે મુજબ છે:

“૩૧૧. ભૌતિક સાક્ષીને બોલાવવાની અથવા હાજર વ્યક્તિની તપાસ કરવાની સત્તા.

કોઈપણ અદાલત, આ સંહિતા હેઠળની કોઈપણ તપાસ, સુનાવણી અથવા અન્ય કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે, કોઈ પણ વ્યક્તિને સાક્ષી તરીકે બોલાવી શકે છે, અથવા હાજરીમાં કોઈ પણ વ્યક્તિની તપાસ કરી શકે છે, જો કે સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં ન આવી હોય, અથવા પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવી શકે છે અને ફરીથી તપાસ કરી શકે છે; અને જો અદાલતને કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે તેનો પુરાવો જરૂરી જણાય તો આવી કોઈપણ વ્યક્તિને બોલાવશે અને તપાસ કરશે અથવા પાછા બોલાવશે અને ફરીથી તપાસ કરશે.”

૮. ઉપરોક્ત જોગવાઈ મુજબ, સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં આવ્યા ન હોવા છતાં હાજર હાજર સાક્ષીને બોલાવવા અથવા તપાસ કરવાની સત્તા અથવા પહેલેથી જ

તપાસ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવવા અને ફરીથી તપાસ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ તપાસ અથવા સુનાવણીના કોઈપણ તબક્કે અથવા સંહિતા હેઠળની અન્ય કાર્યવાહીમાં થઈ શકે છે, જો અદાલતને એવું લાગે કે કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે પાછા બોલાવવા અને ફરીથી તપાસ સહિત સાક્ષીની આવી તપાસ આવશ્યક છે.આમ, કાર્યવાહીનો પક્ષ સાક્ષીને ઉલટ તપાસ માટે પાછા બોલાવવાની વિનંતી કરવાનો અધિકાર ધરાવતી બાબત તરીકે હકદાર નથી, તેમ છતાં, જ્યારે આવા પક્ષ ઉપરોક્ત ઉદ્દેશિત જોગવાઈઓ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે અદાલતનો સંપર્ક કરે છે, ત્યારે કોર્ટને સંતોષ થવો જોઈએ કે શું કેસની હકીકતો અને સંજોગો આવી શક્તિનો ઉપયોગ કરવાની બાંધધરી આપે છે કે કેમ.

૯. આમ, વધુ કોસ-એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની વિનંતીને નિયમિત રીતે મંજૂર કરવામાં આવતી નથી, પરંતુ કોર્ટને સંતોષવા માટે વાજબી કારણ આપવું પડશે કે વધુ કોસ-એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની જરૂર છે અથવા કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે આવશ્યક બની ગયું છે.જ્યારે કોઈ પક્ષને સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવાની સંપૂર્ણ તક મળે છે અને આવી તકનો લાભ લે છે, ત્યારે આવા પક્ષકારના કહેવા પર સાક્ષીઓને તેમની આગળની ઉલટ તપાસ માટે માત્ર એ આધાર પર ચાલ કરવામાં આવે છે કે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ દરમિયાન, કેટલાક પ્રશ્નો સાક્ષીઓ સમક્ષ મુકવામાં ચૂકી ગયા હતા, ખાસ કરીને જ્યારે લાંબા સમય પછી પાછા બોલાવવાની વિનંતી કરવામાં

આવે ત્યારે મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૧૦. સેક હેઠળ જોગવાઈ કરવાનો હેતુ. સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની સંહિતાની કલમ ૩૧૧ નિષ્પક્ષ સુનાવણી હાથ ધરવા માટે હોવાનું જણાય છે પરંતુ કલમ હેઠળ આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ. સંહિતાની કલમ ૩૧૧ અંતર્ગત અવિરતપણે સુનાવણી ચાલુ રાખવી જોઈએ નહીં. સત્તાના ઉપયોગની આવશ્યક જરૂરિયાત પક્ષને સુનાવણી દરમિયાન સંરક્ષણના અધિકારનો ઉપયોગ કરવાની યોગ્ય તક આપવાની હોવાનું જણાય છે. જો કે, જો પક્ષ કોઈ સચોટ કારણ વગર સુનાવણી દરમિયાન ઉપલબ્ધ તકનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય તો તે સુનાવણી દરમિયાન તેના બચાવના અધિકારના ઉલ્લંઘન વિશે ફરિયાદ કરી શકશે નહીં. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, માર્ચ ૨૦૦૭ના મહિનામાં બે સાક્ષીઓની કોસ એક્ઝામિનેશન પૂર્ણ થયા પછી, લગભગ ૧ વર્ષ અને ૭ મહિનાથી વધુ સમય માટે અરજદારને એવું લાગ્યું ન હતું કે સાક્ષીઓને તેમની કોસ એક્ઝામિનેશન દરમિયાન કેટલાક મહત્વપૂર્ણ પ્રશ્નો પૂછવા માટે છોડી દેવામાં આવ્યા હતા. માર્ચ, ૨૦૦૭માં બે સાક્ષીઓની કોસ એક્ઝામિનેશન પૂર્ણ થયા પછી, વધુ ત્રણ સાક્ષીઓની પણ તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તે પછી અરજદારે વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન માટે બે સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની અરજી કરી હતી.

૧૧. હોફમેન એન્ડ્રેસ (સુપ્રા) ના કેસમાં વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડાગલી દ્વારા આધાર

રાખવામાં આવ્યો હતો, હકીકતો એ હતી કે ફરિયાદી પક્ષ તરફથી ૩ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમાં અપીલકર્તા દ્વારા રોકાયેલા વકીલ દ્વારા તેમની ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી.જો કે, તે ૩ સાક્ષીઓની ઉલટતપાસનો તબક્કો પૂરો થયા પછી, કમનસીબે, અપીલકર્તાના વકીલનું અવસાન થયું હતું.ત્યારબાદ અપીલકર્તાએ સુનાવણીમાં તેનો બચાવ કરવા માટે અન્ય વકીલની નિમણૂક કરી હતી.ત્યારબાદ નવા વકીલે વધુ પૂછપરછના હેતુથી ૩ સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે સંહિતાની કલમ ૩૧૧ હેઠળ અદાલતની શક્તિનો ઉપયોગ કરીને અરજી દાખલ કરી હતી અને નવા વકીલે આગ્રહ કર્યો હતો કે અપીલકર્તાનો કેસ ચલાવનારા વકીલનું ટ્રાયલ પેન્ડન્સી દરમિયાન મૃત્યુ થયું હતું અને તે પછી એવું બહાર આવ્યું હતું કે ટ્રાયલ ચલાવનારા વકીલની તબિયત સારી નહોતી અને તે કેટલાક માનસિક દબાણ હેઠળ હતો અને તે કાર્યવાહી દરમિયાન ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શક્યો ન હતો અને તેથી, તે કાર્યવાહીના સાક્ષીઓની ભૌતિક મુદ્દા પર કોસ-તપાસ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો.આવી વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા ૬ અને ૭માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો અને અવલોકન કર્યું છે:

“૬. સામાન્ય રીતે, આ અંતિમ તબક્કે, અમે ફરી એકવાર કલોઝડ ટ્રાયલ શરૂ કરવા માટે અનિચ્છા રાખીશું.પરંતુ અમે સુનાવણી દરમિયાન થયેલા કમનસીબ વિકાસને કારણે આ કેસમાં તેના પર વિચાર કરવા માટે સમજાવીએ છીએ, એટલે કે સુનાવણી દરમિયાન બચાવ પક્ષના વકીલનું અવસાન થયું હતું.અપીલકર્તાનો બચાવ કરવા માટે રોકાયેલા વકીલે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરી હતી પરંતુ તે તેના મૃત્યુને કારણે સુનાવણી પૂર્ણ કરી શક્યો ન હતો.જ્યારે નવા વકીલે આ બાબત હાથ ધરી ત્યારે તે ચોક્કસપણે ગેરલાભમાં હશે કે તે અગાઉના વકીલ પાસેથી બચાવ વ્યૂહરચનાની યોજના વિશે ખાતરી કરી શક્યા ન હતા કે જે પૂર્વ-

મૃત વકીલના મનમાં હતી અથવા તેણે કેટલાક પાસાઓ પર વધુ પ્રશ્નો કેમ ન મૂક્યા.આવા સંજોગોમાં, જો નવા વકીલે ભૌતિક સાક્ષીઓની વધુ તપાસ કરવાનું વિચાર્યું હોય, તો અદાલત ન્યાયના હિતમાં અક્ષાંશ અને ઉદાર દ્રષ્ટિકોણ અપનાવી શકે છે, ખાસ કરીને જ્યારે અદાલત પાસે સંહિતાની કલમ ૩૧૧ માં સ્થાપિત કરવામાં આવેલી બાબતમાં નિરંકુશ સત્તાઓ હોય.આખરે મુકદ્દમો મૂળભૂત રીતે કેદીઓ માટે હોય છે અને અદાલતો તેમને શક્ય તેટલી ન્યાયી રીતે તક પૂરી પાડશે.

૭. અમારું માનવું છે કે બચાવ પક્ષની દલીલ કે ત્રણ ફરિયાદી સાક્ષીઓને વધુ પ્રશ્નો પૂછવાની વધુ તક બચાવ પક્ષના વકીલ પેન્ડન્ટ લાઈટના કમનસીબ મૃત્યુને કારણે આપી શકાય છે, અને નવા વકીલે તેની બચાવ વ્યૂહરચના નવેસરથી વિકસાવવી પડશે.”

૧૨. રામ સ્વરૂપ વિશ્નોઈ (સુપ્રા) ના કેસમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડગલી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, હકીકતો એ હતી કે કેસ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ફરિયાદી પુરાવા માટે ૨૫.૪.૨૦૦૫ પર નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને તે તારીખે, શ્રી દેવેન્દ્ર સિંહના વકીલે અરજદાર માટે વકીલાતનામા દાખલ કર્યો હતો અને તે તારીખે, ફરિયાદી પક્ષે તેના એક સાક્ષીની તપાસ કરી હતી અને કહ્યું હતું કે સાક્ષીની પણ આરોપીના વકીલ દ્વારા ક્રોસ-તપાસ કરવામાં આવી હતી-અરજદાર જે શ્રી દેવેન્દ્ર સિંહનો વકીલાતનામા દાખલ કરતા પહેલા આરોપીનું પ્રતિનિધિત્વ કરી રહ્યો હતો.ત્યારબાદ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી દેવેન્દ્ર સિંહે અરજી દાખલ કરી હતી કે તેઓ ૨૫.૪.૨૦૦૫ પર જ રોકાયેલા હતા, જે તારીખે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને તે તે તારીખ સુધીમાં કેસના રેકૉર્ડમાંથી પસાર થવાની સ્થિતિમાં ન હતા અને તેથી, તેમના દ્વારા ક્રોસ-એક્ઝામિનેશન માટે સાક્ષીને પાછા બોલાવવાની જરૂર હતી.આવી વાસ્તવિક પરિસ્થિતિમાં, રાજસ્થાન ઉચ્ચ અદાલતે

૧૩. (૨૦૧૩) ૫ એસ. સી. સી. ૭૪૧માં નોંધાયેલા નતાશા સિંહ વિરુદ્ધ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશનના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરિા ૮,૧૫,૧૬,૨૦ અને ૨૨માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૧૫. જોગવાઈનો અવકાશ અને ઉદ્દેશ કોર્ટને સત્ય નક્કી કરવા અને તમામ સંબંધિત તથ્યોની

શોધ કર્યા પછી અને આવા તથ્યોના યોગ્ય પુરાવા મેળવ્યા પછી ન્યાયી નિર્ણય આપવા માટે સક્ષમ બનાવવાનો છે, જેથી કેસના ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચી શકાય. સત્તાનો ઉપયોગ વિવેકપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ અને તરંગી અથવા મનસ્વી રીતે નહીં, કારણ કે આવી શક્તિનો કોઈપણ અયોગ્ય અથવા તરંગી ઉપયોગ અનિચ્છનીય પરિણામો તરફ દોરી શકે છે. કલમ ૩૧૧, સી.આર.પી.સી. હેઠળની અરજીને માત્ર ફરિયાદી પક્ષ અથવા બચાવ પક્ષના કેસમાં ખામી ભરવા અથવા આરોપીના ગેરલાભ માટે અથવા આરોપીના બચાવ માટે ગંભીર પૂર્વગ્રહ પેદા કરવા અથવા વિરોધી પક્ષને અયોગ્ય લાભ આપવા માટે મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.

વધુમાં, વધારાના પુરાવા ફરીથી સુનાવણી માટે અથવા બંને પક્ષો સામેના કેસની પ્રકૃતિને બદલવા માટે વેશ તરીકે પ્રાપ્ત થવો જોઈએ નહીં. આવી શક્તિનો ઉપયોગ કરવો આવશ્યક છે, જો કે સાક્ષી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે તેવી શક્યતા છે, તે પુરાવા સામેલ મુદ્દાને અનુરૂપ છે. જોકે, અન્ય પક્ષને ખંડન કરવાની તક આપવી જોઈએ. કલમ ૩૧૧, સી.આર.પી.સી. હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાનો ઉપયોગ કોર્ટ દ્વારા માત્ર ન્યાયના હેતુઓને પહોંચી વળવા માટે, મજબૂત અને માન્ય કારણોસર જ થવો જોઈએ, અને તેનો ઉપયોગ ખૂબ સાવધાની અને સાવધાની સાથે થવો જોઈએ. 'કોઈ પણ અદાલત', 'કોઈ પણ તબક્કે' અથવા 'કોઈ પણ તપાસ, સુનાવણી અથવા અન્ય કાર્યવાહી', 'કોઈ પણ વ્યક્તિ' અને 'આવી કોઈ પણ વ્યક્તિ' જેવા શબ્દોનો ઉપયોગ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે આ કલમની જોગવાઈઓ શક્ય તેટલી વ્યાપક શરતોમાં વ્યક્ત કરવામાં આવી છે, અને તે કોઈ પણ રીતે અદાલતની વિવેકબુદ્ધિને મર્યાદિત કરતી નથી. જો મેળવવાના નવા પુરાવા કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી હોય તો કોઈ છટકી શકતું નથી. તેથી નિર્ણાયક પરિબળ એ હોવું જોઈએ કે શું ઉપરોક્ત સાક્ષીને બોલાવવા/પાછા બોલાવવું હકીકતમાં, કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી છે કે કેમ.

૧૬. ન્યાયી સુનાવણી એ ફોજદારી કાર્યવાહીનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે, અને તે સુનિશ્ચિત કરવાની અદાલતની ફરજ છે કે આવી નિષ્પક્ષતામાં કોઈ પણ રીતે અવરોધ ન આવે અથવા ધમકી ન મળે. નિષ્પક્ષ સુનાવણીમાં આરોપી, પીડિત અને સમાજના હિતોનો સમાવેશ થાય છે, અને તેથી, નિષ્પક્ષ સુનાવણીમાં સંબંધિત વ્યક્તિને ન્યાયી અને યોગ્ય તકો આપવાનો સમાવેશ થાય છે, અને તે સુનિશ્ચિત કરવું જોઈએ કારણ કે આ એક બંધારણીય તેમજ માનવ અધિકાર છે. આમ, કોઈ પણ સંજોગોમાં વ્યક્તિના ન્યાયી સુનાવણીના અધિકારને જોખમમાં મૂકી શકાય નહીં. બચાવ પક્ષના સમર્થનમાં પુરાવા રજૂ કરવા એ એક મૂલ્યવાન અધિકાર છે. આવા અધિકારનો અસ્વીકાર એ ન્યાયી સુનાવણીનો ઇનકાર સમાન

હશે.આમ, તે જરૂરી છે કે ન્યાયની ખાતરી કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવેલા કાર્યવાહીના નિયમોનું નિષ્ઠાપૂર્વક પાલન કરવામાં આવે, અને અદાલત એ સુનિશ્ચિત કરવા માટે ઉત્સાહી હોવી જોઈએ કે તેનો કોઈ ભંગ ન થાય.નીચેના કિસ્સાઓમાં;

તાલાબ હાજી હુસૈન વિ.મધુર પુરુષોત્તમ મોંડકર,
ઝહીરા હબીબુલ્લા એચ. શેખ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય,
ઝહીરા હબીબુલ્લાહ શેખ (પ) વિ. ગુજરાત રાજ્ય,
કલ્યાણી ભાસ્કર વિ. એમ. એસ. સંપૂર્ણમ ,
વિજય કુમાર વિ.યુપી રાજ્ય અને સુદેવાનંદ વિ. રાજ્ય.

૨૦. નિ:શંકપણે, કલમ ૩૧૧, સી.આર.પી.સી. હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને મંજૂરી આપવી જ જોઈએ જો ન્યાયી નિર્ણયને સરળ બનાવવા માટે નવા પુરાવા રજૂ કરવામાં આવી રહ્યા હોય, જો કે, તાત્કાલિક કેસમાં, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તા દ્વારા તપાસ કરવા માંગવામાં આવેલા સાક્ષીના પુરાવાને પૂર્વગ્રહ્યુક્ત ગણાવ્યો હતો, અને તે રીતે અપીલકર્તા માટે તેના બચાવના સંદર્ભમાં ગંભીર અને ભૌતિક પૂર્વગ્રહ પેદા કરે છે, જે કલમ ૩૧૧ સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને આવા પુરાવા રજૂ કરવા માટે સંચાલિત કાયદાના સિદ્ધાંતોનું ખુદ્દું ઉદ્ધંધન સમાન છે. આમ કરીને, ટ્રાયલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી હતી કે આ દ્વારા આવા પુરાવા રજૂ કરવામાં આવે છે કેસના ન્યાયી નિર્ણયને સરળ બનાવવા માટે બચાવ જરૂરી ન હતો.આવી ધારણા સંપૂર્ણપણે ખોટી છે, અને કાયદામાં માન્ય નથી કારણ કે આરોપીને ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાના ખંડનમાં પુરાવા રજૂ કરવાનો સંપૂર્ણ અધિકાર છે.અદાલતે તપાસ કરવી જોઈએ કે કેસના ન્યાયી અને યોગ્ય નિર્ણયને સરળ બનાવવા માટે આવા વધારાના પુરાવા જરૂરી છે કે કેમ.તેથી રવિ લાલ થાપા (ફ.પ.સા. ૪૦) ના પુરાવાને રદિયો આપવા માટે હસ્તલેખન નિષ્ણાતની તપાસ જરૂરી હોઈ શકે છે, અને તેમની તપાસ માટે કરવામાં આવેલી વિનંતીને એકમાત્ર આધાર પર નકારી કાઢવી જોઈએ નહીં કે હસ્તલેખન નિષ્ણાતનો અભિપ્રાય નિર્ણાયક નહીં હોય.આવી સ્થિતિમાં, નીચેની અદાલતો દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાનો એકમાત્ર મુદ્દો એ છે કે રજૂ કરવા માટે પ્રસ્તાવિત પુરાવા સુસંગત હતા કે નહીં.પંચનામાના સાક્ષીને લગતી સ્થિતિ સમાન છે, અને અદાલત પુરાવાઓનું વજન કરવામાં ન્યાયી છે, માત્ર ત્યારે જ જ્યારે તે તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવે અને તેને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવે.શ્રી બી. બી. શર્મા, આમ, કથિત દસ્તાવેજો મળી આવ્યા છે કે જપ્ત કરવામાં આવ્યા છે કે નહીં તે અંગે જુબાની આપવાની સ્થિતિમાં હોઈ શકે

છે, અને તેથી, અપીલકર્તાના દષ્ટિકોણથી, કેસની ન્યાયી નિર્ણયને સરળ બનાવવા માટે તેમની તપાસ આવશ્યક અને અનિવાર્ય સાબિત થઈ શકે છે.૨૨. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલ સફળ થાય છે અને તેને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવામાં આવે છે.અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી કલમ ૩૧૧, સી.આર.પી.સી. હેઠળની અરજીને મંજૂરી છે.પક્ષકારોને ૧૭મી મે, ૨૦૧૩ના રોજ વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે અને વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે તે તારીખ નક્કી કરે કે જેના પર અપીલકર્તા ત્રણ સાક્ષીઓને રજૂ કરશે અને ત્યારબાદ કાયદા અનુસાર અને વધુ વિલંબ કર્યા વિના તેની ઝડપથી તપાસ કરી શકાય.કહેવાની જરૂર નથી કે ફરિયાદી પક્ષ તેમની ઉલટ તપાસ કરવાનો હકદાર રહેશે.”

૧૪. રાજ્ય (એન. સી. ટી. દિલ્હી) વિરુદ્ધ શિવ કુમાર ચાદવ અને (૨૦૧૬) ૨ એસ. સી. સી. ૪૦૨ માં નોંધાયેલા અન્ય એક કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૧૦,૧૧ થી ૧૪,૧૫,૧૬,૨૬ અને ૨૭ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

“૧૦. તે ભાગ્યે જ કહી શકાય કે નિષ્પક્ષ સુનાવણી એ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૧ હેઠળ બાંધધરીનો એક ભાગ છે.તેની સામગ્રી મુખ્યત્વે સુનાવણી હાથ ધરવા માટેની વૈધાનિક જોગવાઈઓમાંથી નક્કી કરવાની હોય છે, જોકે કેટલીક બાબતોમાં જ્યાં વૈધાનિક જોગવાઈઓ શાંત હોઈ શકે છે, ત્યાં અદાલત એવી પરિસ્થિતિને પહોંચી વળવા માટે કાયદાનો સિદ્ધાંત વિકસાવી શકે છે કે જેના માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી.તે પણ સાચું છે કે વૈધાનિક જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવા માટે નિષ્પક્ષ સુનાવણીના સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખવો પડશે.

૧૧. તે વધુ સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે સુનાવણીની નિષ્પક્ષતાને માત્ર આરોપીના દષ્ટિકોણથી જ નહીં, પરંતુ પીડિત અને સમાજના દષ્ટિકોણથી પણ જોવી પડશે.ન્યાયી સુનાવણીના નામે, વ્યવસ્થાને ખંડણી માટે રોકી શકાતી નથી.આરોપી તેની પસંદગીના વકીલ દ્વારા રજૂ થવાનો, તમામ સંબંધિત દસ્તાવેજો પૂરા પાડવાનો, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓની તપાસ કરવાનો અને તેના બચાવમાં પુરાવા રજૂ કરવાનો હકદાર છે.પાછા બોલાવવાની જોગવાઈનો ઉદ્દેશ કોઈપણ તબક્કે સુનાવણીના સંચાલનમાં કોઈપણ

અન્યાયને રોકવા માટે અદાલત પાસે સત્તા અનામત રાખવાનો છે.અન્યાયને રોકવા માટે અદાલત પાસે ઉપલબ્ધ શક્તિનો ઉપયોગ ત્યારે જ થવો જોઈએ જ્યારે અદાલતને માન્ય કારણોસર લાગે કે પક્ષ સાથે અન્યાય થયો છે.આવા તારણો, કારણો સાથે, સત્તાનો ઉપયોગ કરવામાં આવે તે પહેલાં અદાલત દ્વારા ખાસ નોંધાયેલા હોવા જોઈએ.જ્યારે આવી શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય ત્યારે ચોક્કસ પરિસ્થિતિઓ નિર્ધારિત કરવી શક્ય નથી.વિધાનસભાએ પોતાના વિવેકબુદ્ધિથી સત્તાને અવ્યાખ્યાયિત છોડી દીધી છે.આમ, સત્તાના અવકાશને દરેક કેસમાં ધ્યાનમાં લેવો પડશે.આ હેતુ માટેનું માર્ગદર્શન પક્ષો દ્વારા લેવામાં આવતા ઘણા નિર્ણયોમાં ઉપલબ્ધ છે.આ કેસ માટે સુસંગત હોય તેવા નિર્ધારિત સિદ્ધાંતો માટેના કેટલાક નિર્ણયોનો જ ઉલ્લેખ કરવો પૂરતો રહેશે.

૧૨. રાજારામ કેસમાં ફરિયાદીની પૂછપરછ કરવામાં આવી હતી પરંતુ તેણે ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો ન હતો.પછીની ઘટનાઓને કારણે તેમણે પોતાનો વિચાર બદલી નાખ્યો અને સેક હેઠળ પાછા બોલાવવા માટે અરજી કરી. ૩૧૧ સી.આર.પી.સી. જેને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી પરંતુ હાઈકોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.આ અદાલતે આવા અભ્યાસક્રમને અસ્વીકાર્ય ગણાવ્યો હતો, એવું નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું:

“૧૩.અપીલકર્તાના વલણની પ્રશંસા કરવા માટે સેકનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે. ૩૧૧ સીઆરપીસી, તેમજ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૩૮. તે જ અહીં નીચે કાઢવામાં આવે છે:

કલમ ૩૧૧, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા

“૩૧૧. ભૌતિક સાક્ષીને બોલાવવાની અથવા હાજર વ્યક્તિની તપાસ કરવાની સત્તા.—કોઈપણ અદાલત, આ સંહિતા હેઠળની કોઈપણ તપાસ, સુનાવણી અથવા અન્ય કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે, કોઈ પણ વ્યક્તિને સાક્ષી તરીકે બોલાવી શકે છે, અથવા હાજરીમાં કોઈ પણ વ્યક્તિની તપાસ કરી શકે છે, જો કે સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં ન આવી હોય, અથવા પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવી શકે છે અને ફરીથી તપાસ કરી શકે છે; અને જો કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે તેનો પુરાવો જરૂરી જણાય તો અદાલત આવી કોઈપણ વ્યક્તિને બોલાવે છે અને તપાસ કરે છે અથવા પાછા બોલાવે છે અને ફરીથી તપાસ કરે છે.” * * *

કલમ ૧૩૮, પુરાવા અધિનિયમ

“૧૩૮. પરીક્ષાઓનો ક્રમ.—સાક્ષીઓની પહેલા મુખ્ય તપાસ કરવામાં આવશે, પછી (જો પ્રતિકૂળ પક્ષ ઈચ્છે તો) ઉલટ તપાસ કરવામાં આવશે, પછી (જો પક્ષ તેને ઈચ્છે તો) ફરીથી તપાસ કરવામાં આવશે. તપાસ અને કોસ-એક્ઝામિનેશન સંબંધિત તથ્યો સાથે સંબંધિત હોવું જોઈએ પરંતુ કોસ-એક્ઝામિનેશન એ તથ્યો સુધી મર્યાદિત હોવું જરૂરી નથી કે જેના પર સાક્ષીએ તેની મુખ્ય તપાસ પર જુબાની આપી હતી. ફરીથી પરીક્ષાની દિશા.—પુનઃપરીક્ષા કોસ-એક્ઝામિનેશનમાં ઉદ્દેશિત બાબતોના સમજૂતી માટે નિર્દેશિત કરવામાં આવશે; અને જો નવી બાબત, અદાલતની પરવાનગી દ્વારા, ફરીથી તપાસમાં રજૂ કરવામાં આવે, તો પ્રતિકૂળ પક્ષ તે બાબત પર વધુ કોસ-એક્ઝામિનેશન કરી શકે છે.”

૧૪. સેકનું સ્પષ્ટ વાંચન. ૩૧૧ સી. આર. પી. સી. એ બતાવશે કે સાક્ષીને બોલાવવા અથવા પહેલેથી જ તપાસ કરાવેલા કોઈપણ સાક્ષીને પાછા બોલાવવા અથવા ફરીથી તપાસ કરવાના પ્રશ્નની વાત આવે ત્યારે અદાલતોમાં વ્યાપક સત્તાઓનું રોકાણ કરવામાં આવ્યું છે. જોગવાઈનું વાંચન દર્શાવે છે કે "કોઈપણ" અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ "અદાલત", "તપાસ", "સુનાવણી", "અન્ય કાર્યવાહી", "સાક્ષી તરીકેની વ્યક્તિ", "સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં ન આવી હોવા છતાં હાજર વ્યક્તિ" અને "પહેલેથી જ તપાસ કરાવેલ વ્યક્તિ" ના ઉપસર્ગ તરીકે કરવામાં આવ્યો છે. ઉપરોક્ત વિવિધ અભિવ્યક્તિઓના ઉપસર્ગ તરીકે ઉપરોક્ત અભિવ્યક્તિ "કોઈપણ" નો ઉપયોગ કરીને, આખરે એવું કહેવામાં આવે છે કે અદાલત દ્વારા જે સંતોષવું જરૂરી હતું તે માત્ર એવા પુરાવાના સંબંધમાં હતું જે અદાલતને કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી લાગે છે. સેક. પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૩૮, અદાલતમાં સાક્ષીની તપાસનો આદેશ સૂચવે છે. ફરીથી તપાસનો આદેશ પણ સૂચવવામાં આવ્યો છે કે આવા સાક્ષીને આવી ફરીથી તપાસ માટે બોલાવવામાં આવે. તેથી, સેકનું વાંચન. ૩૧૧ સીઆરપીસી અને સેક. ૧૩૮ એવિડન્સ એક્ટ, જ્યાં સુધી ફોજદારી સુનાવણીના પ્રશ્નની વાત આવે છે, સેક હેઠળ કોઈપણ વ્યક્તિની ઈચ્છા પર ફરીથી તપાસનો આદેશ. ૧૩૮, સેકમાં સમાવિષ્ટ પ્રિસ્ક્રિપ્શન સાથે સુસંગત હોવું જરૂરી છે. ૩૧૧ સીઆરપીસી. તેથી, સેકની વિનંતી કરવી અનિવાર્ય છે. ૩૧૧ સી. આર. પી. સી. અને કોઈ ચોક્કસ કેસમાં તેની અરજીનો આદેશ અદાલત દ્વારા આપી શકાય છે, માત્ર ઉપરોક્ત જોગવાઈના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને, એટલે કે, અમારા દ્વારા અગાઉ

નોંધ્યા મુજબ કેસનો ન્યાયી નિર્ણય પ્રાપ્ત કરવા માટે.આ જોગવાઈ હેઠળ નિહિત સત્તા કોઈપણ અદાલતને કોઈપણ તપાસ અથવા ટ્રાયલ અથવા સંહિતા હેઠળ શરૂ કરવામાં આવેલી અન્ય કાર્યવાહીમાં કોઈપણ વ્યક્તિને સાક્ષી તરીકે બોલાવવા અથવા હાજરીમાં કોઈ વ્યક્તિની તપાસ કરવાના હેતુથી કોઈપણ અદાલતને કોઈપણ તબક્કે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે, ભલે તે સાક્ષી તરીકે બોલાવવામાં ન આવે અથવા પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવવા અથવા ફરીથી તપાસ કરવા માટે.જ્યાં સુધી પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલ કોઈપણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવવાની અને ફરીથી તપાસની વાત છે, ત્યાં સુધી અદાલતે આવશ્યકપણે વિચારવું જોઈએ અને ખાતરી કરવી જોઈએ કે કોઈ પણ વ્યક્તિને પાછા બોલાવવી અને ફરીથી તપાસ કરવી, અદાલતના મતે, કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી છે.તેથી, સર્વોચ્ચ જરૂરિયાત માત્ર નિર્ણય છે અને તે હેતુ માટે વ્યક્તિને પાછા બોલાવવાની અને ફરીથી તપાસ કરવાની અનિવાર્યતા નક્કી કરવી પડશે.અલગ રીતે કહીએ તો, જ્યારે આટલી વ્યાપક શક્તિનું અદાલતમાં રોકાણ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તે કહેવાની જરૂર નથી કે આવી શક્તિનો ઉપયોગ ન્યાયિક રીતે અને અત્યંત કાળજી અને સાવધાની સાથે પણ થવો જોઈએ.”

૧૩. આ મુદ્દા પર અગાઉના નિર્ણયોનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, કોર્ટે ધ્યાનમાં રાખવા માટે નીચેના સિદ્ધાંતો બહાર પાડ્યા:

- “ ૧૭.૧. શું અદાલત સાચી છે કે નહીં તે વિચારવાના ન્યાયી નિર્ણય માટે અદાલત દ્વારા નેતૃત્વ કરવા માટે માંગવામાં આવેલા પુરાવા દ્વારા નવા પુરાવાની જરૂર છે? ભલે સેક. ૩૧૧ નોંધાયેલ કેસ છે?
- ૧૭.૨. સેક હેઠળ વ્યાપક વિવેકાધીન શક્તિનો ઉપયોગ. ૩૧૧ સી. આર. પી. સી. એ ખાતરી કરવી જોઈએ કે ચુકાદો તથ્યોની અચોક્કસ, અનિર્ણિત અને સંઘાતીય રજૂઆત પર રજૂ થવો જોઈએ નહીં, કારણ કે તે રીતે ન્યાયના ઉદ્દેશો નિષ્ફળ જશે.
- ૧૭.૩. જો કોઈ સાક્ષીનો પુરાવો અદાલત સમક્ષ કેસના ન્યાયી નિર્ણય માટે જરૂરી જણાય છે, તો તે અદાલતની સત્તા છે કે તે કોઈ પણ વ્યક્તિને બોલાવે અને તપાસ કરે અથવા પાછા બોલાવે અને ફરીથી તપાસ કરે.
- ૧૭.૪. સેક હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ. ૩૧૧ સી. આર. પી. સી. નો ઉપયોગ માત્ર સત્ય શોધવાના અથવા આવા તથ્યો માટે યોગ્ય પુરાવા મેળવવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે થવો જોઈએ, જે કેસના ન્યાયી અને સાચા નિર્ણય તરફ દોરી જશે.

- ૧૭.૫. આ સત્તાના ઉપયોગને ફરિયાદીના કેસમાં ખામી ભરવા તરીકે ગણી શકાય નહીં, સિવાય કે કેસની હકીકતો અને સંજોગો એ સ્પષ્ટ કરે કે અદાલત દ્વારા સત્તાના ઉપયોગથી આરોપીઓને ગંભીર પૂર્વગ્રહ થશે, પરિણામે ન્યાયની નિષ્ફળતા થશે.
- ૧૭.૬. વ્યાપક વિવેકાધીન શક્તિનો ઉપયોગ વિવેકપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ અને મનસ્વી રીતે નહીં.
- ૧૭.૭. અદાલતે પોતાને સંતોષ આપવો જોઈએ કે કેસના ન્યાયી નિર્ણય પર પહોંચવા માટે આવા સાક્ષીની તપાસ કરવી અથવા વધુ તપાસ માટે તેને પાછા બોલાવવું દરેક બાબતમાં જરૂરી હતું.
- ૧૭.૮. સેકનો ઉદ્દેશ. ૩૧૧ સી. આર. પી. સી. સાથે સાથે અદાલત પર સત્ય નક્કી કરવાની અને ન્યાયી નિર્ણય આપવાની ફરજ લાદે છે.
- ૧૭.૯. અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચે છે કે વધારાના પુરાવા જરૂરી છે, એટલા માટે નહીં કે તેના વિના ચુકાદો આપવો અશક્ય હશે, પરંતુ એટલા માટે કે આવા પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા વિના ન્યાયની નિષ્ફળતા થશે.
- ૧૭.૧૦. વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતી વખતે પરિસ્થિતિની અનિવાર્યતા, ન્યાયી રમત અને સારી સમજદારી એ સલામતી હોવી જોઈએ. અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે સુનાવણીમાં કોઈ પણ પક્ષને ભૂલો સુધારવાથી રોકી શકાતો નથી અને જો કોઈ પણ અજાણતાને કારણે યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવામાં ન આવ્યા હોય અથવા સંબંધિત સામગ્રી રેકૉર્ડ પર લાવવામાં ન આવી હોય, તો અદાલતે આવી ભૂલોને સુધારવાની મંજૂરી આપવા માટે ઉદાર બનવું જોઈએ.
- ૧૭.૧૧. અદાલતે એ સ્થિતિથી વાકેફ હોવું જોઈએ કે આખરે સુનાવણી મૂળભૂત રીતે કેદીઓ માટે છે અને અદાલતે તેમને શક્ય તેટલી ન્યાયી રીતે તક આપવી જોઈએ. તર્કની તે સમાનતામાં, આરોપીની કિંમત પર સંભવિત પૂર્વગ્રહ સામે ફરિયાદી પક્ષને બચાવવાને બદલે આરોપીને તક મળવાની તરફેણમાં ભૂલ કરવી સલામત રહેશે. અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે આવી વિવેકાધીન શક્તિનો અયોગ્ય અથવા તરંગી ઉપયોગ, અનિચ્છનીય પરિણામો તરફ દોરી શકે છે.
- ૧૭.૧૨. વધારાના પુરાવા વેશમાં અથવા કોઈ પણ પક્ષ સામેના કેસની પ્રકૃતિને બદલવા માટે પ્રાપ્ત થવો જોઈએ નહીં.
- ૧૭.૧૩. સત્તાનો ઉપયોગ એ ધ્યાનમાં રાખીને થવો જોઈએ કે જે પુરાવા આપવામાં આવે તેવી શક્યતા છે, તે સામેલ મુદ્દાને અનુરૂપ હશે અને એ પણ સુનિશ્ચિત કરશે કે અન્ય પક્ષને ખંડન કરવાની તક આપવામાં આવે.

૧૭.૧૪. સેક હેઠળ સત્તા. ૩૧૧ તેથી, મજબૂત અને માન્ય કારણોસર ન્યાયના હેતુઓને પહોંચી વળવા માટે જ અદાલત દ્વારા સી. આર. પી. સી. નો ઉપયોગ કરવો જોઈએ અને તેનો ઉપયોગ કાળજી, સાવધાની અને સાવધાની સાથે થવો જોઈએ. અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિષ્પક્ષ સુનાવણીમાં આરોપી, પીડિત અને સમાજના હિતનો સમાવેશ થાય છે અને તેથી, સંબંધિત વ્યક્તિઓને ન્યાયી અને યોગ્ય તકો આપવી એ બંધારણીય લક્ષ્ય તેમજ માનવ અધિકાર હોવાની ખાતરી કરવી જોઈએ.

૧૪.હોફમેન એન્ડ્રેસ કેસમાં, કેસ ચલાવતા વકીલ બીમાર હતા અને સુનાવણીની પ્રગતિ દરમિયાન મૃત્યુ પામ્યા હતા.નવા વકીલે આ આધાર પર પાછા બોલાવવાની માંગ કરી હતી કે વકીલની માંદગીને કારણે સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરી શકાતી નથી.આ પ્રાર્થનાને વિચિત્ર સંજોગોમાં આ નિરીક્ષણ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવી હતી કે સામાન્ય રીતે બંધ સુનાવણી ફરી ખોલી શકાતી નથી પરંતુ વકીલની માંદગી અને મૃત્યુ હકીકતો અને સંજોગોમાં સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવા માટે માન્ય આધાર માનવામાં આવે છે.એવું જોવા મળ્યું હતું:

“૬. સામાન્ય રીતે, આ અંતિમ તબક્કે, અમે ફરી એકવાર કલોઝ ટ્રાયલ શરૂ કરવા માટે અનિચ્છા રાખીશું.પરંતુ અમે સુનાવણી દરમિયાન થયેલા કમનસીબ વિકાસને કારણે આ કેસમાં તેના પર વિચાર કરવા માટે સમજાવીએ છીએ, એટલે કે સુનાવણી દરમિયાન બચાવ પક્ષના વકીલનું અવસાન થયું હતું.અપીલકર્તાનો બચાવ કરવા માટે રોકાયેલા વકીલે સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરી હતી પરંતુ તે તેના મૃત્યુને કારણે સુનાવણી પૂર્ણ કરી શક્યો ન હતો.જ્યારે નવા વકીલે આ મુદ્દો હાથ ધર્યો ત્યારે તે ચોક્કસપણે ગેરલાભમાં હશે કે તે અગાઉના વકીલ પાસેથી બચાવ વ્યૂહરચનાની યોજના વિશે ખાતરી કરી શક્યા ન હતા કે જે પૂર્વ-મૃત વકીલના મનમાં હતી અથવા તેણે કેટલાક પાસાઓ પર વધુ પ્રશ્નો કેમ ન મૂક્યા.આવા સંજોગોમાં, જો નવા વકીલે ભૌતિક સાક્ષીઓની વધુ તપાસ કરવાનું વિચાર્યું હોય તો અદાલત ન્યાયના હિતમાં અક્ષાંશ અને ઉદાર દ્રષ્ટિકોણ અપનાવી શકે છે, ખાસ કરીને જ્યારે કોર્ટ પાસે સેક. સંહિતાના ૩૧૧.આખરે સુનાવણી મૂળભૂત રીતે કેદીઓ માટે હોય છે અને અદાલતોએ તેમને શક્ય તેટલી ન્યાયી રીતે તક આપવી જોઈએ.

૧૫. ઉપરોક્ત અવલોકનોને કોઈ વકીલને આભારી કારણોસર કોસ-એક્ઝામિનેશન યોગ્ય ન હતું તે આધાર પર નિયમિતપણે રિકોલની મંજૂરી આપવા માટે કોઈ પણ લવચીક નિયમ મૂકવા તરીકે વાંચી શકાય નહીં. જ્યારે ન્યાયની પ્રગતિ એ કાયદાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ રહે છે, ત્યારે તે સમજી શકાતું નથી કે રિકોલને માત્ર સગવડ સંબંધિત પૂછવા અથવા કારણો માટે મંજૂરી આપી શકાય છે. સામાન્ય રીતે એવું માનવામાં આવે છે કે કેસ ચલાવતા વકીલ સક્ષમ છે, ખાસ કરીને જ્યારે વકીલની નિમણૂક વાદીની પસંદગી દ્વારા કરવામાં આવે છે. તેના તાર્કિક અંત સુધી લઈ જવામાં આવે તો, વકીલના દરેક ફેરફાર પર ફરીથી સુનાવણીનું પાલન કરવું જોઈએ તે સિદ્ધાંત, સુનાવણીના સંચાલન અને ફોજદારી ન્યાય વ્યવસ્થા પર ગંભીર પરિણામો લાવી શકે છે. સાક્ષીઓને વારંવાર કોર્ટમાં હાજર થવાની મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડે તેવી અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી, ખાસ કરીને વર્તમાન જેવા સંવેદનશીલ કેસોમાં. તે પીડિતો માટે અનુચિત મુશ્કેલીમાં પરિણમી શકે છે, ખાસ કરીને ઘોર ગુનાઓના, જો તેમને કોસ-એક્ઝામિનેશનનો સામનો કરવા માટે વારંવાર કોર્ટમાં હાજર થવું પડે.

૧૬. જો સુનાવણી હાથ ધરનાર વકીલ કોઈ પણ અપંગતાને કારણે શારીરિક અથવા માનસિક રીતે અયોગ્ય હોય તો ન્યાયના હિતને નુકસાન થઈ શકે છે. સમાજનું હિત સર્વોપરી છે અને વકીલની અયોગ્યતાને કારણે ફરીથી સુનાવણી હાથ ધરવાને બદલે, આવી પરિસ્થિતિ ઊભી ન થાય તે માટે સુધારા જરૂરી જણાય. કદાચ એડવોકેટ્સ એક્ટ અને સંબંધિત નિયમોની સમીક્ષા કરવાનો સમય આવી ગયો છે જેથી વૃદ્ધાવસ્થા અથવા અન્ય માનસિક અથવા શારીરિક નબળાઈને કારણે ફોજદારી સુનાવણી હાથ ધરવા માટે વકીલની સતત તંદુરસ્તીની તપાસ કરી શકાય, જેથી સુનાવણી હાથ ધરનાર વકીલ અયોગ્ય અથવા અસમર્થ હોવાની ફરિયાદ ટાળી શકાય. આ એક એવું પાસું છે જેની તપાસ કાયદા પંચ અને બાર કાઉન્સિલ ઓફ ઇન્ડિયા સહિત સંબંધિત સત્તાવાળાઓએ કરવાની જરૂર છે.

૨૬. ઉચ્ચ અદાલતને કાર્યવાહીના સંચાલનમાં કોઈ ખામી ન હોવા છતાં, તેણે એવું માન્યું હતું કે આરોપીની અરજી પર પેરા ૧૫ (એ) થી (૨૦) માં આપેલા

કારણોસર અમુક સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની જરૂર હતી.એવું જોવા મળ્યું હતું કે આરોપી કસ્ટડીમાં હતો અને જો તે વિલંબ કરવાની યુક્તિઓ અપનાવશે તો તેને જ નુકસાન થશે.

૨૭. હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા ડ્રાઈકોણને મંજૂરી આપવી મુશ્કેલ છે.નિઃશંકપણે, નિષ્પક્ષ સુનાવણી એ ઉદ્દેશ છે અને આવી નિષ્પક્ષતા સુનિશ્ચિત કરવી એ અદાલતની ફરજ છે.સેક હેઠળ સત્તાની પહોળાઈ. ૩૧૧ સી.આર.પી.સી. કોઈ પણ શંકાની બહાર છે.હાઈકોર્ટ દ્વારા એક પણ ચોક્કસ કારણ સોંપવામાં આવ્યું નથી કે કેવી રીતે વર્તમાન કેસમાં વિવાદિત આદેશમાં નિર્દેશ મુજબ ૧૩ જેટલા સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની જરૂર હતી.ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશના તર્કમાં કોઈ ખામી જોવા મળી નથી.ઉચ્ચ અદાલતે ગુણદોષના આધારે માત્ર બે કારણોને નકારી કાઢ્યા હતા કે તેની સામે મુકદ્દમો ઉતાવળમાં ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને વકીલ સક્ષમ ન હતા.આ આધારોને નકારી કાઢવાની સ્થિતિમાં, સાક્ષીઓની મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના, સુનાવણીમાં અનુચિત વિલંબ, અને અન્ય કોઈ નક્કર કારણ વગર, માત્ર એ નિરીક્ષણ પર ચાદ કરવાની મંજૂરી આપવી કે તે માત્ર આરોપી જ છે જે વિલંબથી પીડાય છે કારણ કે તે કસ્ટડીમાં હતો, તે સંજોગોમાં, ભાગ્યે જ માન્ય તરીકે સ્વીકારવામાં આવી શકે છે અથવા ન્યાયના હેતુઓને પૂર્ણ કરી શકે છે.તે માત્ર વિલંબની બાબત નથી, પરંતુ સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાની સત્તામણીની બાબત પણ છે, જે આ આધાર પર વાજબી ઠેરવી શકાતી નથી કે આરોપી કસ્ટડીમાં હતો અને કાર્યવાહી લંબાવવાથી જ તેને નુકસાન થશે.ન્યાયી નિર્ણય માટે જો જરૂરી હોય તો ચોક્કસપણે પાછા બોલાવવાની મંજૂરી આપી શકાય છે, પરંતુ વર્તમાન કેસમાં અપનાવવામાં આવેલી વિચારણા પર નહીં.માત્ર અવલોકન કે "નિષ્પક્ષ સુનાવણીની ખાતરી કરવા માટે" પાછા બોલાવવું જરૂરી હતું તે પૂરતું નથી જ્યાં સુધી તે બતાવવા માટે નક્કર કારણો ન હોય કે ન્યાયી સુનાવણીને પાછા બોલાવ્યા વિના કેવી રીતે સહન કરવું પડ્યું.રિકોલ એ ચોક્કસપણે કોઈ બાબત નથી અને અદાલતને આપવામાં આવેલી વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ ન્યાયની નિષ્ફળતાને રોકવા માટે વિવેકપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ, મનસ્વી રીતે નહીં.જ્યારે પક્ષને તેની પ્રામાણિક ભૂલ સુધારવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને જ્યારે વિરોધી પક્ષ તરફથી કોઈ ખામી વિના આવી તક માંગવામાં આવે ત્યારે

પણ તે વધુ તક મેળવવા માટે હકદાર હોઈ શકે છે, ન્યાયને આગળ વધારવા માટે પાછા બોલાવવાની અરજી પ્રામાણિક હોવી જોઈએ અને સાક્ષીઓને બિનજરૂરી મુશ્કેલી અને સુનાવણીમાં બિનજરૂરી વિલંબ સહિત અન્ય સંબંધિત વિચારણાઓ સાથે કાળજીપૂર્વક સંતુલિત હોવી જોઈએ.આ વિચારણાઓને ધ્યાનમાં રાખીને, અમને પહેલેથી જ તપાસ કરાયેલા સાક્ષીઓને પાછા બોલાવવાને યોગ્ય ઠેરવવા માટે કોઈ આધાર મળતો નથી.”

૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, અદાલતને લાગે છે કે અરજદારે તેમની આગળની તપાસ માટે બે સાક્ષીઓને કાર્યવાહી માટે પાછા બોલાવવાનો કોઈ આધાર બનાવ્યો હોવાનું કહી શકાય નહીં.મુદ્દાઓ-અરજીઓમાં જણાવેલા પ્રશ્નો કે જેના પર અરજદાર વધુ કોસ એક્ઝામિનેશનમાં બે સાક્ષીઓ સમક્ષ મૂકવા ઈચ્છતો હતો તે કોઈપણ અનુગામી વિકાસ સાથે અથવા કોઈ મહત્વપૂર્ણ અથવા સંબંધિત સામગ્રી શોધવા સાથે જોડાયેલા નથી જે ફરિયાદી પક્ષના બે સાક્ષીઓની વધુ કોસ એક્ઝામિનેશન દ્વારા સત્યને સ્પષ્ટ કરવામાં મદદરૂપ થઈ શકે.આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટને લાગે છે કે વિવાદિત આદેશમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી.તેથી અરજી નામંજૂર કરવામાં આવે છે.નોટિસ કાઢી નાખવામાં આવે છે.

સહી/- (ન્યાયાધીશ - સી.એલ.સોની)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.